

Степанюк М. П.,
викладач англійської мови
Херсонської державної морської академії

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЗИТИВНИХ ТА НЕГАТИВНИХ ЕМОЦІЙ У ТВОРЧОСТІ СЕСТЕР Ш. БРОНТЕ ТА Е. БРОНТЕ

Анотація. У статті визначаються засоби вираження позитивних та негативних емоцій у романах Ш. Бронте та Е. Бронте, наведені приклади з романів. Освітлені кількісні розрахунки позитивних та негативних емоцій у романах сестер Бронте. Позитивні та негативні емоції у романах сестер Бронте репрезентовані за допомогою лексичних засобів вираження емоцій, лексико-стилістичних, графічних та граматичних мовних засобів вираження емоцій.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, позитивні та негативні емоції, мовні засоби, вираження емоцій, лексичні засоби, вербалізація.

Емоції є предметом досліджень багатьох наук, зокрема лінгвістики, оскільки емоції супроводжують практично усі прояви життєдіяльності організму.

Постановка проблеми. У лінгвістиці емоції як напрямки дослідження науковці почали розглядати в кінці ХХ ст. і на теперішній час досягли чималих результатів. На сьогоднішній день породження та емоційне сприйняття тексту є однією з найважливіших проблем когнітивної лінгвістики.

Емоційне в мові постійно привертало до себе увагу лінгвістів (О. Потєбня, Ш. Баллі, Я. Зима, Є. Галкіна-Федорук, В. Адмоні, О. Москальська, О. Шендельс, В. Жеребков, В. Телія, А. Вежбицька, Н. Панасенко, В. Шаховський, Р. Харре, Н. Стейн, М. Бемберг).

Метою дослідження є визначення засобів вираження позитивних та негативних емоцій у романах Ш. Бронте та Е. Бронте. Досягнення визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

- надати класифікацію позитивних та негативних емоцій у романах сестер Бронте;
- визначити засоби вираження емоцій для позитивних та негативних емоцій;
- привести приклади вираження позитивних та негативних емоцій з роману;
- зробити кількісні розрахунки вербалізації позитивних та негативних емоцій у романах сестер Бронте.

Виклад основного матеріалу. Різні дослідники по-різному класифікують емоції в залежності від сфери явищ, що визначають їх виникнення. У романах Ш. Бронте та Е. Бронте ми можемо виділити 7 критеріїв для класифікації емоцій, а саме по знаку, по рівню активації, по спрямованості, по стійкості, по рівню напруги, по модальності, по рівню сприйняття, та навели приклади цих емоцій з роману [1].

У статті ми розглянемо емоції, які поділяються за знаком, а саме позитивні та негативні. Якщо певні предмети, явища оточуючого світу відповідають нашим потре-

бам, вони викликають у нас позитивне відношення та, відповідно, виникають позитивні емоції. Якщо ж те, що відбувається, не відповідає нашим потребам, то виникає негативне відношення та негативні емоції. Романи сестер Бронте емотивно-забарвлені. Вони мають різноманіття як позитивних емоцій, так і негативних емоцій.

Засобами вираження позитивних та негативних емоцій у романах представляються одиницями різних мовних рівнів: лексичному, морфологічному, синтаксичному та стилістичному. Кожен рівень має систему мовних засобів для вираження емоцій.

У романах сестер Бронте позитивні емоції складають 23,4%. Порівнюючи з позитивними емоціями, негативних емоцій у романах сестер Бронте набагато більше, а саме 53,2%.

Серед позитивних емоцій у романах можна виділити емоцію радості, емоцію задоволення та зацікавленості.

Емоція радості в романах репрезентована за допомогою лексичних засобів, а саме лексики. Емоція радості виражена словами: *happy, happiness*.

«Oh! I am happy – and papa, dear, dear papa! Come, Ellen, let us run! come, run» [WH, el. ref.].

Емоція радості в романах репрезентована за допомогою лексичних засобів, а саме лексики. Емоція радості виражена словами: *happy, happiness*.

«Oh! I am happy – and papa, dear, dear papa! Come, Ellen, let us run! come, run» [WH, el. ref.].

Емоція радості також може бути репрезентована лексико-стилістичним засобом, а саме порівнянням: «*Is that pretty well repeated?*» she inquired, *smiling like any happy, docile child*» [Sh, el. ref.]

Емоція задоволення представлена в романі словами *pleasure, pleasant, delight, glad*. «*She expressed pleasure, too, at finding a sister...*» [WH, el. ref.].

Емоція зацікавленості представлена словами *interest, interested*. Ця емоція репрезентується в романах за допомогою лексичних засобів.

«*Interested, yet altogether at fault, I knew not what to say. At last I stammered, I think I never met you till that night, some weeks ago, when you were hurt... ?*» [Vil. el. ref.].

Серед негативних емоцій можемо виділити наступні: емоцію злості, обурення, роздратованості, страху, незадоволення, огиди, нещастя, наказу та жалю.

Емоції злості репрезентовані в романах за допомогою всіх мовних засобів вираження емоцій, а саме граматичних, графічних, лексичних та лексико-стилістичних.

Лексика, що називає емоцію злості представлена в романах наступним синонімічним рядом: *anger, angry, rage, ferocity, violence, furious, angrily, furiously, irefully*. «*You are angry just now, heated and indignant*» [Vil. el. ref.].

Емоція злості представлена за допомогою окличних речень: «*What! You revert to Mr. Rochester as a model! Order! No snivel! – no sentiment! – no regret!*» [JE, el. ref.].

Емоція злості чітко репрезентовані за допомогою сварливих слів та вульгарних слів: «*I could not mention a thing of which I never thought, and which I do not now acknowledge. What can you mean? Stupid boy! look at her*» [Vil, el. ref.].

Емоція наказу представлена в романах за допомогою капіталізації, модальних слів та завжди представлена окличними реченнями. Досить часто вона вербалізована словами *now, rather, get up, go away, move off*, модальними дієсловами *should, must*. Автор підкреслює емоцію словом *dictate, command*:

«*Ha! Explain! Commanded the lady*» [JE, el. ref.].

Емоція обурення репрезентована за допомогою всіх мовних засобів вираження емоцій. Проаналізувавши лексичні засоби вираження емоцій, можна зробити висновок, що емоція обурення представлена в романах словами *indignant, indignation*: «*He quite deserted! We separated! She exclaimed, with an accent of indignation*» [WH, el. ref.].

Емоція обурення виражається повторами та окличними реченнями:

«*You thought! you thought! Yes, it makes me impatient to hear you: but, however, you have suffered, and are likely to suffer enough for not taking my advice; so I'll say no more. Carter – hurry! – hurry! The sun will soon rise, and I must have him off*» [Vil, el. ref.].

Емоція обурення може бути вербалізована за допомогою графічних засобів – капіталізації, лексико-стилістичних повторів та морфологічних засобів вираження емоцій – модальних слів: «*I SHOULD KILL YOU—I AM KILLING YOU? Your words are such as ought not to be used: violent, unfeminine, and untrue*» [JE, el. ref.].

Емоція незадоволення репрезентована лексичними засобами, а саме лексикою, що називає, вигуками, та граматичними засобами вираження емоцій, а саме окличними реченнями.

У текстах емоція незадоволення представлена лексичними засобами, а саме словом, що називає: *unpleasant, displeasure*, лексикою, що виражає, а саме вигуками, граматичними окличними реченнями:

«*Joseph was an elderly, nay, an old man very old, perhaps, though hale and sinewy. 'The Lord help us!' he soliloquised in an undertone of peevish displeasure, while relieving me of my horse looking, meantime, in my face*» [WH, el. ref.].

Емоція жалю репрезентована за допомогою окличних речень, вигуків, та слів, що називають, а саме *poor* та *pity*: «*Poor Jacob! She would sometimes say, with quivering lips. 'How he loved his son Joseph! As much, – she once added. – As much, Graham, as I love you: if you were to die (and she re-opened the book, sought the verse, and read). 'I should refuse to be comforted, and go down into the grave to you morning*» [Vil, el. ref.].

Емоція роздратованості представлена лексичними одиницями: *irritation, irritated, annoyed, irritable*. «*I was irritable, because excited, and I could not help turning upon her and saying, that if she were not a lady and I a gentleman, I should feel disposed to call her out*» [Vil, el. ref.].

Роздратованість може бути представлена за допомогою лексики, що називає, та повторами: «*Solitude! soli-*

tude!» – *he reiterated with irritation. 'I see I must come to an explanation. I don't know what sphynx-like expression is forming in your countenance. You are to share my solitude. Do you understand?'* [JE, el.ref.].

Емоція роздратованості може супроводжуватись називанням певних дій персонажу, такі як *chafing hands, become red, redden, frowning*: «*But say whether I should have done so – do! she exclaimed in an irritated tone; chafing her hands together, and frowning*» [WH, el. ref.].

Емоція страху також репрезентована в романах. Вона представлена словами *fear, be afraid, frightful*: «*I'm afraid. Ellen, you'll set me down as really wicked; but you don't know all, so don't judge. I wouldn't have aided or abetted an attempt on even his life for anything. Wish that he were dead, I must; and therefore I was fearfully disappointed, and unnerved by terror for the consequences of my taunting speech, when he flung himself on Earnshaw's weapon and wrenched it from his grasp*» [WH, el. ref.].

Емоція печалі або відчаю представлена словами *despair, despairingly, sadness*: «*Just now? I am not dressed, – cried I. – Glancing despairingly at my dark merino*» [Vil, el. ref.].

Емоція нещастя репрезентована словами *unhappy, unhappiness*: «*No, but night will come again before long: and besides, I am unhappy, very unhappy, for other things*» [JE, el. ref.].

У даному прикладі ми можемо виділити лексику, що називає – *unhappy* та повтор, в якому слово *very* підсилює емоцію нещастя.

Емоція огиди представлена лексичними засобами, а саме, лексикою, що називає, наприклад, *disgust, disgust-ed*: «*Oh! I saw a light, and I thought a ghost would come. She has screamed out on purpose, declared Abbot, in some disgust*» [JE, el. ref.].

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що позитивні емоції в романах – це емоція радості, задоволення та зацікавленості. Більше всього представлені емоції радості – 13,7 %, задоволення – 7,1%, та менше всього зацікавленості – 2,6%.

Вищеназвані емоції репрезентовані в романах за допомогою лексичних засобів, а саме лексики, що називає, вигуків, лексико-стилістичних засобів, а саме повторів, та граматичних засобів вираження емоцій – окличних речень.

Негативні емоції представлені в романах у кількості 53.2%. У романах сестер Бронте можемо виділити наступні негативні емоції: емоція злості, емоція наказу, емоція обурення, емоція незадоволення, емоція жалю, емоція роздратованості, емоція страху, емоція печалі, емоція нещастя та емоція огиди. Найбільше всього в романах репрезентовані емоції злості (9,9%), найменше всього емоції огиди (3,2%).

У перспективі нашого дослідження є визначення мовних засобів вираження емоцій у романах Ш. Бронте та Е. Бронте.

Література:

1. Степанюк М.П. Типи емоцій у романі Ш. Бронте «Джейн Ейр» / М.П. Степанюк / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»: 36. Наукових праць. Випуск XVII. – Херсон : ХДУ, 2013. – С. 155–158.

2. Charlotte Bronte «Jane Eyre» [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.online-literature.com/brontec/janeeyre>.
3. Charlotte Bronte «Shirley» [Електронний доступ]. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua/books/about/Shirley.html?id=sQ8RRKfSb34C>.
4. Charlotte Bronte «Villette» [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.literature.org/authors/bronte-charlotte/villette>.
5. Charlotte Bronte «Wuthering Heights» [Електронний доступ]. – Режим доступу : <http://www.literaturepage.com/read/wutheringheights.html>.

Степанюк М. П. Способы выражения позитивных и негативных эмоций в творчестве сестер Ш. Бронте и Э. Бронте

Аннотация. В статье определяются средства выражения положительных и отрицательных эмоций в романах Ш. Бронте и Э. Бронте, приведены примеры из романов. Освещены количественные расчеты положительных и отрицательных эмоций в романах сестер Бронте. Положительные и отрицательные эмоции в романах сестер Бронте представлены с помощью лексических средств выражения эмоций, лексико-стилистиче-

ских, графических и грамматических языковых средств выражения эмоций.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, положительные и отрицательные эмоции, языковые средства, выражение эмоций, лексические средства, вербализация.

Stepanyuk M. Expressive means of positive and negative emotions in Sh. Bronte and E. Bronte's novels

Summary. The article defined means of expressing positive and negative emotions in the novels of Ch. Bronte and E. Bronte, there are examples from novels. In the article are lighted quantitative estimates of positive and negative emotions in the novels of Brontë sisters. Positive and negative emotions in the novels of Brontë sisters are represented by lexical means of expressing emotions, lexical and stylistic, graphic and grammatical linguistic means of expressing emotions.

Key words: cognitive linguistics, positive and negative emotions, language tools, expressing emotions, lexical means, verbalization.